

Sygn. akt III AUa 231/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2017 r. w Szczecinie

sprawy J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wysokość kapitału początkowego i emeryturę pomostową

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 grudnia 2016 r. sygn. akt VI U 1436/16

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. odstępuje od obciążenia ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek del. SSO Gabriela Horodnicka

-Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 231/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 września 2015 r., znak (...) -2003, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. ponownie ustalił wartość kapitału początkowego J. P. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniósł 115 161,09 zł.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony, który w odwołaniu wskazał, że organ rentowy w niezrozumiały sposób zredukował okresy składkowe do 18 lat, 9 miesięcy i 21 dni. J. P. podkreślił, iż w decyzji z dnia 24 lutego 2006 roku organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w łącznym wymiarze 20 lat, 4 miesięcy i 22 dni, natomiast decyzją z dnia 4 września 2015 roku obniżono je aż o 19 miesięcy. Ubezpieczony podniósł, iż czuje się pokrzywdzony działaniem organu rentowego, iż powyższy zabieg odbiera mu prawa od wyższych świadczeń emerytalnych w przyszłości.

Decyzją z dnia 13 listopada 2015 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił J. P. prawa do emerytury pomostowej, wskazując, iż ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, nadto po dniu 31 grudnia 2008 roku ubezpieczony nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu do pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia od 2 maja 1989 roku do 29 maja 1990 roku z tytułu zatrudnienia na statkach obcych bander, ponieważ odwołujący nie był delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce, a jedynie przez firmy, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. P., domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że organ rentowy powinien zaliczyć okres pracy na statkach morskich u zagranicznych armatorów, kiedy to odprowadzane były składki ZUS. Nadto ubezpieczony wniósł o zaliczenie służby wojskowej od 27 października 1975 roku do 3 listopada 1978 roku, która przerwała mu jego zatrudnienia w Hucie (...).

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie w całości, podtrzymując stanowisko wyrażone w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji.

Postanowieniem z dnia 4 lutego 2016 roku Sąd połączył sprawy z odwołań od powyższych decyzji do łącznego rozpoznania i wyrokowania.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 13 listopada 2015 roku (...) w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu J. P. prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 lipca 2015 roku oraz oddalił odwołanie od decyzji z dnia z dnia 4 września 2015 roku nr (...) -2003.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Ubezpieczony J. P. urodził się (...), 60 lat ukończył (...). Wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie rentowym dnia 22 stycznia 2015 roku. Na dzień złożenia wniosku o emeryturę pomostową ubezpieczony nie pozostawał w stosunku pracy. Ubezpieczony udowodnił okres składkowy i nieskładkowy w łącznym wymiarze 31 lat, 2 miesięcy i 3 dni. Przed organem rentowym udowodnił wykonywanie pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 1 roku, 2 miesięcy i 18 dni.

W okresie od 2 lipca 1975 roku do 23 października 1978 roku ubezpieczony zatrudniony był w Hucie (...) na stanowisku montera maszyn i urządzeń hutniczych. W okresie od 2 lipca 1975 roku do dnia 23 października 1975 roku ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze pracę w warunkach szczególnych jako monter maszyn i urządzeń energetycznych – bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie wymienionym w wykazie A Dziale XIV poz. 25.

W okresie od 27 października 1975 roku do 18 października 1978 roku ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po powrocie z wojska ubezpieczony w dniu 3 listopada 1978 roku podjął zatrudnienie w PP (...) w K., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach na stanowisku dysponent magazynowy w Zakładzie Usług (...) wymienionym w wykazie A Dziale XIV poz. 24 do dnia 3 lutego 1979 roku. Ubezpieczony w okresie od 14 lutego 1985 roku do 16 kwietnia 1985 roku do 16 kwietnia 1985 roku, od 1 czerwca 1986 roku do 31 lipca 1986 roku, od 1 stycznia 1992 roku do 29 kwietnia 1992 roku pracował na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako członek załogi tych statków jako marynarz.

Ubezpieczony J. P. za pośrednictwem (...) w S. świadczył pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, na statkach żeglugi morskiej

u zagranicznych armatorów w okresie od 1 stycznia 1986 roku do 29 lutego 1992 roku. W zaświadczeniu z dnia 1 października 2003 roku (...) Sp. z o.o. wskazała, że w okresie od 1 stycznia 1986 roku do 31 grudnia 1989 roku składki na ubezpieczenia społeczne MAS przekazywał w wys. 28 % średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym zgodnie z § 6 ust. 2 uchwały nr 123 Rady Ministrów z 3 września 1984 roku (Monitor Polski Nr 23 poz. 157). Od 1 stycznia 1990 roku do 29 lutego 1992 roku składki na ZUS były przekazywane w wysokości 43% i na Fundusz Pracy w wysokości 12% liczonych od przeciętnego wynagrodzenia ustalonego zgodnie z przepisami ustawy o zatrudnieniu (Dz.U. z 1989 r., Nr 75 poz. 446). Nadto wskazano, iż składki do ZUS przekazywane były przez (...) na nr konta (...) ubezpieczenia bezimienne. W zaświadczeniu z dnia 17.11.2016 roku (...) Agencja (...) sprecyzowała, że składki na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonego były płacone tylko za okres od 2 maja 1989 roku do 29 maja 1990 roku. Za okres od 30 maja 1990 roku do 31 grudnia 1991 roku (...) Agencja (...) nie odprowadzała składek na ubezpieczenie społeczne.

Ubezpieczony za pośrednictwem agencji kierujących polskich marynarzy do pracy za granicą świadczył pracę u zagranicznych armatorów jako członek załogi statku morskiego w pełnym wymiarze czasu pracy: od 2 maja 1989 roku do 29 maja 1990 roku, od 1 czerwca 1992 roku do 31 marca 1993 roku, od 9 listopada 1993 roku do 10 kwietnia 1994 roku, od 25 maja 1994 roku do 22 września 1994 roku, od 11 czerwca 1995 roku do 31 października 1995 roku, od 1 marca 1996 roku do 31 lipca 1996 roku, od 1 stycznia 1997 roku do 31 maja 1997 roku, od 2 grudnia 1997 roku do 30 kwietnia 1998 roku, od 6 października 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku, od 21 maja 1999 roku do 30 września 1999 roku, od 6 grudnia 1999 roku do 12 kwietnia 2000 roku, od 20 kwietnia 2000 roku do 19 sierpnia 2000 roku, od 26 wrzesień 2000 roku do 7 marca 2001 roku, od czerwca 2001 roku do 4 września 2001 roku, od 10 lutego 2002 roku do 3 lipca 2002 roku, od 5 września 2002 roku do 14 grudnia 2002 roku, od 31 maja 2003 roku do 31 sierpnia 2003 roku, od 24 listopada 2003 roku do 11 marca 2004 roku, od 23 czerwca 2004 roku do 26 października 2004 roku, od 11 marca 2005 roku do 24 czerwca 2005 roku, od 31 sierpnia 2005 roku do 24 grudnia 2005 roku, od 10 marca 2006 roku do 29 lipca 2006 roku, od 17 października 2006 roku do 22 lutego 2007 roku, od 1 listopada 2007 roku do 26 lutego 2008 roku, od 18 maja 2008 roku do 25 września 2008 roku, od 30 stycznia 2009 roku do 17 maja 2009 roku, od 7 sierpnia 2009 roku do 8 grudnia 2009 roku, od 11 lutego 2010 roku do 15 lipca 2010 roku, od 20 września 2010 roku do 9 lutego 2011 roku, od 30 kwietnia 2011 roku do 26 czerwca 2011 roku, od 10 października 2011 roku do 15 grudnia 2011 roku. W wymienionych okresach ubezpieczony świadczył pracę w warunkach szczególnych u zagranicznych armatorów stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako członek załogi statku w żegludze międzynarodowej. W tych okresach podlegał też on dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 13 listopada 2015 roku okazało się uzasadnione. Na wstępie Sąd wyjaśnił, że prawo do emerytury pomostowej mają osoby, które urodziły się po 31 grudnia 1948 roku i wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze co najmniej 15 lat. Uwzględnia się zarówno okresy, w których były wykonywane prace na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2009 roku, jak też okresy, w których wykonywane były prace, ale tylko te wymienione w nowych wykazach prac w ustawie o emeryturach pomostowych. Okresy te są sumowane. Warunki nabywania prawa do emerytury pomostowej określa ustawa z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2008 roku

nr 237, poz. 1656 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2009 roku. Stosownie do treści art. 4 ustawy, prawo do emerytury pomostowej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku,
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat,
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn,
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3,
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Stosownie do treści art. 49, prawo do tego świadczenia przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W myśl art. 3 ust. 1 cytowanej ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Natomiast prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu,

w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (art. 3 ust. 3). W pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych wymienione zostały prace na statkach żeglugi morskiej. Sąd pierwszej instancji wskazał, że dla niektórych grup zawodowych ustalone są w art. 5 - 11 ustawy odrębne warunki przechodzenia na emeryturę pomostową w wieku niższym, niż 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn. Dotyczy to takich rodzajów prac, w przypadku których - ze względu na większe obciążenia psychiczne i fizyczne towarzyszące ich wykonywaniu - ustawodawca dopuścił wcześniejsze przejście na emeryturę pomostową.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż pomiędzy stronami nie było sporne, że J. P. ukończył 60 rok życia, oraz to, że legitymuje się ogólnym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze ponad 25 lat. W ocenie organu rentowego nieprzyznanie emerytury pomostowej wynikało wyłącznie z powodu niemożności zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresów pracy u zagranicznych armatorów w spornych wskazanych wyżej okresach, ponieważ J. P. nie był delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowany w Polsce, a jedynie przez firmy, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów.

W ocenie Sądu orzekającego, z powyższym stanowiskiem organu rentowego nie sposób się zgodzić.

Sąd ten wskazał, że możliwość zatrudniania obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych przewidywały przepisy ustaw: z dnia 29 grudnia 1989 roku o zatrudnieniu (Dz.U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), a następnie z dnia 16 października 1991 roku o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.), które stanowiły, że tego typu zatrudnienie jest realizowane na podstawie: 1) umów międzynarodowych, 2) umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, 3) umów zawartych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi. Sytuacja prawna w niewielkim zakresie zmieniła się z dniem 1 stycznia 1995 roku, z wejściem w życie ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.). Ustawa ta w rozdziale 6 zawierała regulacje związane

z zatrudnianiem obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych oraz zatrudnianiem cudzoziemców w Polsce. Zgodnie z jej art. 46, obywatele polscy mogli podejmować pracę za granicą u pracodawców zagranicznych w trybie i na zasadach obowiązujących w kraju zatrudnienia oraz określonych w umowach międzynarodowych. Zatrudnienie za granicą mogło następować w drodze bezpośrednich uzgodnień i umów zawieranych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi lub za pośrednictwem upoważnionych jednostek kierujących (art. 47 ust. 1). Kierowanie do zatrudnienia za granicą przez upoważnione jednostki kierujące odbywało się na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych przez te jednostki z obywatelami polskimi. Umowy te powinny określać między innymi pracodawcę zagranicznego, okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, a także rodzaj oraz warunki pracy, wynagradzania i przysługujące osobie kierowanej świadczenia socjalne (art. 47 ust. 2).

Sąd Okręgowy podkreślił, że w myśl art. 48 ust. 1 ustawy - o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej - udokumentowane okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych zaliczane są między innymi do okresów składkowych w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Przepisy te odnosiły się nie tylko do zatrudnienia u pracodawców zagranicznych na podstawie stosunku pracy, ale także do świadczenia innej pracy zarobkowej. Według ustaleń Sądu Okręgowego, ubezpieczony w spornych okresach pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jako członek załogi statków morskich u armatora zagranicznego, zatem mógł skorzystać z zaliczenia tych okresów jako okresów zatrudnienia na obszarze Polski. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, potwierdza to art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. Nr 11, poz. 74 ze zm.), który przyznaje prawo do podlegania dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym obywatelom polskim wykonującym pracę za granicą w podmiotach zagranicznych, jeżeli podmioty te nie posiadają w Polsce swojej siedziby ani przedstawicielstwa. Uznanie tych okresów wedle wszelkich wymienionych wyżej przepisów prawa ubezpieczeń społecznych pracy następuje pod warunkiem ich udokumentowania oraz uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia, ponieważ przepisy wymienionych wyżej ustaw stanowiły, że jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowiły inaczej, okresy pracy obywateli polskich zatrudnionych za granicą także na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi, uznaje się za okresy zatrudnienia na obszarze Polski w rozumieniu przepisów polskiego prawa ubezpieczeń społecznych, pod warunkiem ich udokumentowania oraz uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia.

W ocenie Sądu meriti, powyższe oznacza, że zasadą jest uwzględnianie w krajowych okresach ubezpieczenia społecznego tylko tych okresów zatrudnienia obywateli polskich zatrudnionych za granicą, za które została opłacona składka w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba, że ustawa (art. 6 ust. 2 pkt 1 b i c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku) lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowią inaczej. Stanowi to kontynuację ugruntowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, który między innymi w wyrokach z dnia 5 marca 2003 roku, sygn. akt II UK 196/02 (M.P.Pr.-wkł. 2004/3/15), z 1 czerwca 2010 roku, sygn. akt II UK 5/10 (Lex nr 589882) oraz z dnia 30 sierpnia 2001 r., sygn. akt II UKN 500/00 (Lex nr 49324), wskazał, że okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba, że ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej oraz że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składkowe (por. też wyrok z dnia 27 kwietnia 2010 r., sygn. akt II UK 328/09, Lex nr 987707, wyrok z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt II UK 382/10, Lex nr 989132). Zdaniem Sądu Okręgowego dowodem świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, mogą być również zaświadczenia, świadectwa wystawione przez pośrednika, jeśli taki dokument nie budzi wątpliwości Sądu i odzwierciedla przebieg zatrudnienia, a zajmowane stanowisko mieści się w wykazie prac sporządzonym na potrzeby ustawy o emeryturach i rentach.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd pierwszej instancji stwierdził, że w aktach organu rentowego znajduje się zaświadczenie wystawione przez (...) w S. z którego wynika, iż w okresach tam wskazanych ubezpieczony J. P. zatrudniony był za pośrednictwem tego podmiotu u armatorów zagranicznych na stanowiskach na których stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej na stanowisku marynarza. Z zaświadczenia tego wynika wprost, że w okresie zatrudnienia u zagranicznych armatorów składki na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych były odprowadzane za pośrednictwem (...) Agencji (...). Skoro zatem ubezpieczony był kierowany do pracy za granicą przez uprawnioną do tego jednostkę, świadczył pracę w międzynarodowej żegludze morskiej jako członek załóg statków armatorów zagranicznych, wciągnięty na listę załóg tych statków, (pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A Działu VIII rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zm. - pozycja 4., a jednocześnie w załączniku 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych - pozycja 23) - oraz udokumentował opłacanie składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne pracy w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od kwoty nie niższej od przeciętnego wynagrodzenia, to, zdaniem Sądu Okręgowego, nie powinno być sporne, że jego okresy pracy u armatorów zagranicznych były okresami wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach o takim samym charakterze prawnym i o takich samych konsekwencjach w zakresie uprawnień emerytalnych, jak okresy wykonywania pracy marynarzy u armatorów polskich (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. II UK 51/10).

W ocenie Sądu meriti również okres odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej od 27 października 1975 roku do 18 października 1978 roku, podlega zaliczeniu do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury pomostowej. Sąd ten wskazał, że możliwość zaliczenia okresu odbywania służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych wynika przede wszystkim z treści uzasadnienia uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r. III UZP 4/15, opubl. Biuletyn SN 2015/7/18 – 19. Rozważania te Sąd Okręgowy w pełni podzielił także na gruncie niniejszej sprawy i zaznaczył, że w uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy analizował i rozważał różne stany faktyczne, między innymi: pracy w szczególnych warunkach przed powołaniem do wojska i po zwolnieniu ze służby wojskowej w przepisany termin powrót do tej samej pracy, którą wykonywał dany ubezpieczony bezpośrednio przed rozpoczęciem służby, pracy w warunkach szczególnych bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej, a po zwolnieniu z tej służby pracy w innym zakładzie pracy niestanowiącej pracy w szczególnych warunkach, brak zatrudnienia przed powołaniem do służby wojskowej, a po powrocie z wojska podjęcie zatrudnienia w warunkach szczególnych w ciągu 30 dni.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, rozważania zawarte w tym orzeczeniu są pomocne w przedmiotowej sprawie.

Sąd orzekający nadmienił, iż faktem jest, iż uchwała ta dotyczy okresu zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie do 31 grudnia 1974 roku, podczas gdy ubezpieczony zasadniczą służbę wojskową odbywał w latach 1975 – 1978. Jednakże przywołał również inne przepisy regulujące omawianą kwestię. I tak art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony PRL (Dz.U. 1967.44.220) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 roku stanowił, że Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia również pracownikom, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy. Przepis powyższy zmieniony został wprawdzie od 1 stycznia 1975 roku, jednakże zdaniem Sądu meriti, przepis ust. 2 art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r. stanowił ewidentnie, że „Rada Ministrów po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia również pracownikom, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo którzy po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy”. W ocenie tego Sądu, powyższe wskazuje, że ust. 2 art. 108 w brzmieniu przed i od 1 stycznia 1975 roku, zawierał te same treści i upoważniał Radę Ministrów do wskazania, w jakim zakresie czas służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia, co Rada Ministrów określiła w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin z dnia 22 listopada 1968 r. (Dz.U.1968.44.318).

Sąd Okręgowy wskazał, iż w § 7 ust. 1 tego rozporządzenia postanowiono, że „żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wnioski o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu.” Z kolei § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin z dnia 22 listopada 1968 r. stanowił, że „żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.” W ocenie Sądu pierwszej instancji, z uwagi na powyższe mimo, że rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin zostało zmienione, to nadal zachowywało te same warunki dotyczące żołnierzy, którzy podjęli zatrudnienie w ciągu 30 dni od zakończenia zasadniczej służby wojskowej.

Wobec tego, zdaniem Sądu meriti, rozważania Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 2 lipca 2015 roku są aktualne również po 1 stycznia 1975 roku, a zatem do sytuacji ubezpieczonego, który służbę wojskową pełnił w latach 1975 - 1978. Z rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin z dnia 22 listopada 1968 roku, które wydane zostało na podstawie delegacji z art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony PRL, warunki dotyczące zatrudnienia ubezpieczonego po powrocie z wojska pozostawały do zasadny de facto te same. W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że co do zasady wszystkie przedstawione powyżej stany faktyczne dotyczące odbywania służby wojskowej, powinny być zaliczane do pracy w warunkach szczególnych.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd Okręgowy wskazał w ślad za orzeczeniem Sądu Najwyższego, że łączna analiza powołanych przepisów ustawy oraz rozporządzenia wykonawczego doprowadziła do wniosku, że jeśli - w ówczesnym stanie prawnym - żołnierz w trakcie odbywania niezawodowej służby wojskowej uzyskał kwalifikacje zawodowe inne lub wyższe niż posiadane przez niego uprzednio (przed rozpoczęciem służby) i podjął zatrudnienie w ciągu 30 dni od zakończenia odbywania służby wojskowej, to zachował wszelkie uprawnienia związane z zatrudnieniem (w tym w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów emerytalnych) nawet wówczas, gdy

po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u innego pracodawcy (w innym zakładzie pracy), a także pracę niekwalifikowaną jako wykonywaną w szczególnych warunkach (u tego samego lub innego pracodawcy).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że J. P. zarówno przed pójściem do wojska, jak i po opuszczeniu wojska pracował w warunkach szczególnych, po opuszczeniu wojska podjął on pracę wprawdzie u innego pracodawcy, ale w warunkach szczególnych w terminie 30 dni od opuszczenia wojska, a tym samym spełnił on wszystkie warunki do zaliczenia mu okresu służby wojskowej od 27 października 1975 roku do 18 października 1978 roku do pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Okręgowego należało zatem doliczyć J. P. do stażu pracy w warunkach szczególnych, okres odbytej przez ubezpieczonego służby wojskowej. W konsekwencji Sąd meriti doliczył powyższe sporne okresy do uwzględnionego już przez organ rentowy stażu pracy w szczególnych warunkach. Zsumowanie tych okresów dało w rezultacie wymagane ustawą 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Mając na względzie powyższe, Sąd pierwszej instancji uznał, że pozwany organ rentowy bezzasadnie odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej, nie uwzględniając jego pracy w spornych okresach, po zaliczeniu których wnioskodawca posiada wymagany okres ubezpieczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach. Wobec uznania, iż odwołanie jest zasadne, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 13 listopada 2015 roku i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 lipca 2015 roku.

Sąd meriti oddalił odwołanie od decyzji z dnia 4 września 2015 roku i wyrok w tym zakresie stał się prawomocny wskutek jego niezaskarżenia przez ubezpieczonego.

Z wyrokiem Sądu pierwszej instancji w części, tj. w zakresie pkt I sentencji wyroku, nie zgodził się organ rentowy, który w wywiedzonej apelacji zarzucił rozstrzygnięciu:

1) naruszenie art. 4 i art. 51 w związku z art. 2 pkt 2 i pkt 3 oraz art. 3 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (j.t. Dz.U. z 2015 r., poz. 965) poprzez przyjęcie, że praca marynarzy zatrudnionych na podstawie kontraktów u zagranicznych armatorów i podlegających jedynie prawu do dobrowolnego ubezpieczenia emerytalnego i rentowych w Polsce stanowi pracę w szczególnych warunkach uwzględnianą przy ustalaniu uprawnień do emerytury pomostowej oraz że ubezpieczony ma prawo do emerytury pomostowej,

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego w sprawie wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny zgromadzonego materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, tj. uznanie, że praca ubezpieczonego u zagranicznych armatorów podlega uwzględnieniu do okresu pracy w szczególnych warunkach i w konsekwencji przyjęcie, że ubezpieczony legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, że definicja pracownika, wprowadzona przepisami ustawy o emeryturach pomostowych, obejmuje swym zakresem jedynie pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, a więc tych, którzy wykonują pracę na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej lub są delegowani do pracy za granicą przez polskich pracodawców. Zdaniem organu, w zakres tego pojęcia nie wchodzi osoby, będące obywatelami polskimi, które wykonują pracę za granicą w podmiotach zagranicznych i podlegają jedynie prawu do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. W przepisie art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych brak jest bowiem odesłania do art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który taką możliwość przewiduje. Oznacza to, że obywatele polscy, wykonujący pracę za granicą w podmiotach zagranicznych, a więc także marynarze pracujący na statkach obcych bander nie podlegają przepisom ustawy o emeryturach pomostowych. Pracodawcy nie płacą za nich składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, a okresy wykonywania pracy na statkach obcych bander nie mogą być tym samym zaliczone do stażu pracy w szczególnych warunkach, wymaganego do nabycia prawa do emerytury pomostowej. W świetle cytowanej regulacji do okresu pracy w szczególnych warunkach można zaliczyć okresy pracy

marynarza u zagranicznych armatorów jedynie wówczas, gdy do pracy za granicą delegował go polski pracodawca, który za ten okres opłacił składkę na polskie ubezpieczenie społeczne marynarza. Brak jest zatem możliwości zaliczania do okresów pracy w szczególnych warunkach okresów pracy marynarza u armatora zagranicznego w pozostałych wypadkach, gdyż nie jest on pracownikiem w rozumieniu przepisów prawa ubezpieczeń społecznych regulowanych aktualnie powołaną ustawą z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W przedmiotowej sprawie pracodawca nie spełniał warunków określonych przepisem art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13.10.1998r. oraz nie był zakładem pracy, o którym mowa w art. 33 ust. 1 i innych ustawy z 25.11.1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137).

Skarżący podniósł, iż zatrudnienie u pracodawców zagranicznych nie korzysta z takiej samej ochrony jak praca u pracodawców polskich. Nie podlega przepisom kodeksu pracy. Ubezpieczony nie był związany stosunkiem pracy z zagranicznym armatorem. W konsekwencji obywatele polscy wykonujący pracę za granicą w podmiotach zagranicznych nie podlegają przepisom ustawy o emeryturach pomostowych, a okresy wykonywania pracy za granicą u armatora zagranicznego nie mogą zostać zaliczone do stażu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia prawa do emerytury pomostowej. Zatrudnienie na statkach obcych bander, mimo opłacania przez marynarzy składek na ubezpieczenie społeczne w kraju, nie może być więc uważane za pracę w szczególnych warunkach uwzględnianą przy ustalaniu uprawnień do emerytury pomostowej.

Nadto apelujący wskazał, że emerytura pomostowa ma charakter szczególny (niepowszechny i okresowy). Świadczenie to zostało ustanowione odrębnym aktem prawnym. Jest świadczeniem szczególnym, niewchodzącym w zakres świadczeń podlegających koordynacji wspólnotowej unijnej, gdyż jest przyznawane przed nabyciem prawa do emerytury jako swoiste uregulowanie prawne, do którego zachowuje prawo każdy kraj unijny, bowiem jest to sfera jego regulacji odrębnych. W związku z tym, że jest to świadczenie wypłacane ze składek płaconych przez polskich pracodawców, wkład do systemu emerytur pomostowych nie jest związany ze składką na ubezpieczenie społeczne. Przepisy dotyczące emerytur pomostowych uwzględniają definicję pracodawcy, zakładu pracy lub płatnika składek oraz pracownika w rozumieniu kodeksu pracy. Takim pracodawcą nie jest zagraniczny pracodawca, zaś pracownik wykonujący pracę w tych warunkach podlega prawom żeglugi międzynarodowej, a nie przepisom prawa pracy. Zdaniem organu rentowego, emerytura pomostowa daje możliwość wcześniejszego przechodzenia na świadczenie osobom, które pracowały w szczególnych warunkach w kraju w warunkach jakie stworzył im polski pracodawca. Rozszerzająca interpretacja przepisów ustawy prowadząca do uwzględnienia okresów pracy za granicą na rzecz zagranicznych pracodawców, w ocenie skarżącego, nie znajduje uzasadnienia w przywołanych przepisach. Ubezpieczony w okresie opłacania dobrowolnych składek na ubezpieczenie społeczne i wykonywania pracy u armatorów zagranicznych nie pozostawał w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. Ubezpieczony nie posiadał pracowniczego statusu w spornych okresach. W spornych okresach ubezpieczony nie był oddelegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce, a więc nie był związany stosunkiem pracy z takimi podmiotami, a więc brak było płatnika, o którym mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz podmiotu uprawnionego do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Zdaniem apelującego, przyjęcie takiej wykładni powołanych przepisów, a więc że za pracę w szczególnych warunkach można uznać jedynie pracę wykonywaną na podstawie umowy o pracę z polskimi pracodawcami bądź zarejestrowanymi w Polsce potwierdza regulacja dotycząca finansowania emerytur pomostowych. Zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 1 oraz art. 36 ust. 4 ustawy emerytury pomostowe są finansowane ze środków zgromadzonych w Funduszu Emerytur Pomostowych, którego przychody pochodzą ze składek finansowanych w całości przez płatnika składek. W świetle powyższego nieuzasadnione byłoby rozciągnięcie przepisów ustawy na tę kategorię ubezpieczonych, za których płatnik nie opłaca składki na Fundusz Emerytur Pomostowych, zwłaszcza w sytuacji gdy osoby te nie są wymienione w art. 2 pkt 3. Gdyby wolą ustawodawcy było zastosowanie przepisów ustawy także do tych osób, dałby temu wyraz w stosownej jednoznacznej regulacji.

Apelujący zwrócił uwagę, iż nieuwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach ubezpieczonego okresów pracy na rzecz zagranicznych armatorów powoduje, że nie legitymuje się on co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, w konsekwencji nie nabył on prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu ubezpieczony podniósł, iż z orzecznictwa sądów powszechnych jednoznacznie wynika, że okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za granicą, których podstawą są umowy o pracę z pracodawcami zagranicznymi można uznać jako okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze pod warunkiem opłacania w Polsce składek również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba, że na podstawie umów o zatrudnieniu bądź umów międzynarodowych dany pracownik jest objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., sygn. akt II UK 196/15). Podobnie wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. (sygn. akt II UK 5/10, LEX nr 589882), a mianowicie, że „Okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 u.s.u.s.), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych”. Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r. (sygn. akt II UK 196/02, OSNP 2004 nr 8, poz. 144) „Do okresu pracy w szczególnych warunkach wymaganego w § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia, jeżeli są one uznane za okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.)”. Ponadto „Pracownikiem w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) jest również ubezpieczony podlegający na zasadach dobrowolności ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy (art. 7 pkt 3 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt: II UK 382/10, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 221). Podobnie w wyrokach: z dnia 21 stycznia 2010 r. II UK 162/09, LEX nr 8 583806; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, LEX nr 602705.

Dalej ubezpieczony wskazał, iż fakt, że okresy pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze u zagranicznych pracodawców (szczególnie armatorów żeglugi morskiej) należy uwzględniać w sprawach prawa do emerytury pomostowej, wynika w sposób jednoznaczny z brzmienia art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Zgodnie z tym przepisem, w zakresie postępowania w sprawach emerytury pomostowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 114 i art. 116-128a ustawy o emeryturach i rentach z FUS”. Przepis ten odsyła między innymi do art. do art. 117 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, który określa jakie okresy składkowe należy uwzględniać przy ustalaniu prawa do emerytur, w tym pomostowej. Zgodnie z kolei z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d, do którego z kolei odsyła ww. art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS „Za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: 1) zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia; d) obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce”.

W zakresie powyższego ubezpieczony wyjaśnił, że w okresie od 31 grudnia 1989 r. do 1 grudnia 1991 r. obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne do ZUS, przez jednostkę kierującą, za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego nakładał przepis art. 29 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnianiu, a zgodnie z art. 28 ust. 1 przedmiotowej ustawy okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych z nimi przez te jednostki jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym. Od dnia 1 grudnia 1991 r. okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, jest traktowany jako okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Do takich wniosków doszedł Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. w swoim wyroku z dnia 17 maja 2016 r. (sygn. akt III AUa 149/16).

Podsumowując, ubezpieczony stwierdził, że jeśli jego zatrudnienie na statku zagranicznego armatora odbywało się na warunkach odpowiadających zakwalifikowaniu go jako stosunku pracy i od którego były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne, to okres takiego zatrudnienia należy uznać jako okres, który uprawnia do emerytury pomostowej, czyli okres pracy w szczególnych warunkach - przed dniem 1 stycznia 1999 r. w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych) i następnie okres pracy w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2009 r. w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych (ww. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., sygn. akt II UK 196/15).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego doprowadziła do wydania przez Sąd Apelacyjny orzeczenia o charakterze reformatoryjnym, jednakże z przyczyn odmiennych aniżeli przedstawione we wniesionym środku zaskarżenia.

Na wstępie zaznaczenia wymaga, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy. W konsekwencji ustalił stan faktyczny odpowiadający treści tych dowodów, wobec czego Sąd odwoławczy przyjmuje je za własny. W sytuacji, gdy sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi, bowiem powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83).

Zauważenia wymaga, że okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy nie były w znacznym zakresie między stronami sporne, bowiem analiza uzasadnienia apelacji prowadzi do wniosku, że została ona w praktyce oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w rzeczywistości kwestionuje nie tyle ustalenia faktyczne dokonane w sprawie, co ocenę i wnioski prawne wyciągnięte z poczynionych ustaleń, co skutkowało uwzględnieniem żądania ubezpieczonego. To bowiem, czy określona praca winna być kwalifikowana jako praca szczególnych warunkach bądź praca o szczególnym charakterze, jest *sui generis* sferą prawa materialnego.

Oczywiście nie można pominąć, że wprawdzie w apelacji sformułowano zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów, jednakże nie wskazano, których konkretnie dowodów on dotyczy. Tym samym już tylko z tego względu stanowisko organu rentowego nie poddaje się jakiegokolwiek analizie Sądu Apelacyjnego. Nie sposób bowiem zweryfikować zarzut, który nie został skonkretyzowany, nie został osadzony w realiach tej konkretnej sprawy, nie został odniesiony do zaoferowanego przez strony i przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego. Niezależnie od powyższego organ rentowy nie wskazał, w czym upatruje uchybień Sądu w zakresie dokonanej oceny dowodów, na czym polegała wadliwość stanowiska zaprezentowanego w uzasadnieniu, które z reguł rządzących tą oceną zostały naruszone. Także więc z tego powodu stanowisko procesowe Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie poddaje się weryfikacji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, jak już wyżej wskazano, zarzut naruszenia

art. 233 § 1 k.p.c. dotyczył w istocie rzeczy uchybienia przez Sąd Okręgowy wskazanym w apelacji przepisom prawa materialnego.

Przechodząc do materialnoprawnej oceny żądania ubezpieczonego wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12 wskazanej ustawy, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat; osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła jednocześnie odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy. Zatem art. 49 ustawy przewiduje możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 ustawy, który w miejsce tego warunku wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 roku) warunek posiadania, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r. (II UK 328/09, Lex a nr 987707) oraz z dnia 1 czerwca 2010 r. (II UK 5/10, Lex nr 589882), okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (np. obowiązkiem podlegania ubezpieczeniu właściwemu dla pracowników pracodawcy zagranicznego w jego siedzibie za granicą lub w innym miejscu prowadzenia przezeń działalności). Okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba że ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, Lex nr 49324). Do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się zatem okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składkowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/02, Lex nr 78191).

Jeśli z miarodajnych ustaleń faktycznych wynika, że ubezpieczony był kierowany do prac za granicą i opłacał dobrowolne składki na pracownicze ubezpieczenie społeczne, nie powinno być spornym, że okresy zatrudnienia za granicą u armatorów zagranicznych były okresami wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach o takim samym charakterze prawnym (stosunków pracy) jak okresy wykonywania pracy marynarza u armatorów polskich. Charakter prawny pracowniczego zatrudnienia marynarzy, które polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, mógłby być podważony tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, że sporna praca była świadczona nieodpłatnie, np. w ramach uprawiania turystyki albo przy braku pracowniczego podporządkowania (np. na własnym statku morskim lub jako podmiot świadczącej usługi artystyczne

lub inne), na co nie wskazywały jakiegokolwiek ustalone okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, Lex nr 589882).

Ponadto Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2010 r., (II UK 162/09, LEX nr 583806) wskazał, że charakter świadczenia pracy „członka załogi statku morskiego”, a ściślej fakty go wyznaczające, są w istocie powszechnie znane, a więc nie wymagają w zasadzie dowodu (art. 228 § 1 k.p.c.). Jest to praca podporządkowana i wykonywana odpłatnie, a więc ma cechy pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. Można oczywiście wyobrazić sobie świadczenie takiej pracy nieodpłatnie lub w sposób niepodporządkowany, ale jakiegokolwiek okoliczności faktyczne ustalone w sprawie na to nie wskazywały. Uprawnione było więc przyjęcie, że wnioskodawca odpłatnie świadczył pracę podporządkowaną, tym bardziej że organ rentowy – nawet, jeżeli tych faktów nie przyznawał (art. 229 k.p.c.) – to w każdym razie im nie zaprzeczał (art. 230 k.p.c.). Organ rentowy, jeżeli uważał, że wnioskodawca jako członek załogi statków morskich zatrudniony u armatorów zagranicznych, świadczył pracę na podstawie stosunku prawnego niespełniającego cech stosunku pracy, powinien w tym zakresie przedstawić odpowiednie twierdzenia faktyczne i wnioski dowodowe (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.).

Mając na względzie powyższe teoretycznoprawne rozważania Sąd Apelacyjny podkreśla, iż błędnie wywodzi apelujący, że zatrudnienie ubezpieczonego przez zagranicznego armatora z samej zasady nie może być uznane za pracę w szczególnych warunkach. Takiemu przyjęciu sprzeciwia się przywołane powyżej stanowisko Sądu Najwyższego, aprobowane w całości przez Sąd Apelacyjny. Co istotne organ rentowy w wywiedzionym środku zaskarżenia nawet nie kwestionował, że J. P. w spornych okresach świadczył na rzecz określonych zagranicznych armatorów pracę dobrowolnie podporządkowaną jako członek załóg statków morskich w żegludze międzynarodowej.

Bez względu na powyższe, nierozważalnym stało się przyznanie ubezpieczonemu emerytury pomostowej, albowiem za okres od dnia 30 stycznia 2009 r. do dnia 15 grudnia 2011 r. nie odprowadzono wszystkich składek na zaopatrzenie emerytalne ubezpieczonego. Zarówno Sądowi Okręgowemu, jak również stronom procesu umknęło, że od wynagrodzenia ubezpieczonego we wskazanym okresie nie odprowadzono składek na Fundusz Emerytur Pomostowych. Zwrócić przy tym należy uwagę, że ze względu na wygaszanie dotychczasowych zasad przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym, zdecydowano, że koszt wypłaty emerytur pomostowych nie będzie obciążał Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lecz będą wypłacane z osobnego, utworzonego niezależnie i obok niego, Funduszu Emerytur Pomostowych. Od chwili utworzenia Funduszu Emerytur Pomostowych wcześniejsze uprawnienia emerytalne są pokrywane właśnie z tej dodatkowej składki, która stanowi kompensację swoistej szkody jaka powstaje w związku z zatrudnieniem w szczególnych warunkach (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 28 września 2016 r., III UZP 10/16 oraz por. K. Antonów: Prawo do emerytury, Kraków 2003, s. 178; J. Jończyk: Ubezpieczenie emerytalne - stan obecny i widoki na przyszłość, PiZS 2005, nr 9, s. 5 i n.).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela również pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2016 r. wydanego w sprawie II UK 430/15, z którego jednoznacznie wynika, że zgodzić się należy z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 196/15 (LEX nr 2044476), iż ustawa o emeryturach pomostowych ani ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie zawiera własnej definicji pojęcia "pracownik", z tym zastrzeżeniem, że został on wyrażony w stanie faktycznym, w którym ocenie prawnej podlegał okres przed 1 stycznia 2009 r. (czyli przed wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych). Istotnie bowiem co do tego okresu ustawodawca przyjął, że pracownikiem jest ubezpieczony, który przed dniem wejścia w życie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, pracując w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. W konsekwencji, znaczenie pojęcia pracownik co do okresów przed 1 stycznia 2009 r. odczytywać należy zgodnie z treścią art. 22 k.p. - w tym także z uwzględnieniem jego § 11 i § 12, z których wynika, że decydujące znaczenie dla uznania istnienia stosunku pracy ma wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę - bez względu na nazwę umowy oraz że nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu powyższych warunków wykonywania pracy.

W rezultacie w zakresie uprawnień do emerytury pomostowej - co do okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 2009 r. - zachowuje aktualność dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09, LEX nr 583806; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, LEX nr 602705; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, LEX nr 589882; z dnia 8 marca 2003 r., II UK 196/02, OSNP 2004 Nr 8, poz. 144; z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 382/10, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 221), w tym także stanowisko, że wzajemna relacja między obowiązkiem zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia i opłacania składek ciążącym na pracodawcy (ubezpieczeniem obowiązkowym) a pracowniczym statusem ubezpieczonego występuje jedynie w prawie ubezpieczeń społecznych. Zależność ta nie może być przenoszona na przepisy Kodeksu pracy. Z punktu widzenia przepisów Kodeksu pracy, które mają decydujące znaczenie przy ocenie statusu ubezpieczonego jako pracownika, dobrowolny charakter ubezpieczenia nie ma znaczenia. Zatem zgłoszenie do dobrowolnego charakter ubezpieczenia nie wyklucza pracowniczego zatrudnienia u zagranicznego pracodawcy (zagranicznego armatora).

Inaczej natomiast rzecz się przedstawia w przypadku okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. (po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych), a więc okresu wskazanego w art. 4 pkt 6 ustawy pomostowej. Ustawodawca przez odesłanie do art. 6 ust. 1 pkt 1 o systemie ubezpieczeń społecznych (pomijając niemający znaczenia dla niniejszej sprawy art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) wyjaśnia, że pracownikiem jest, po pierwsze, osoba fizyczna, która jest pracownikiem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, po drugie, która podlega ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a więc odrębnemu (szczególnemu) ubezpieczeniu określonemu w ustawie o emeryturach pomostowych. Zatem nie ma przymiotu pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych osoba wykonująca po 31 grudnia 2008 r. pracę poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej i niepodlegająca szczególnemu systemowi ubezpieczenia (ubezpieczeniu w Funduszu Emerytur Pomostowych). W konsekwencji taka osoba nie spełnia warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych (nie jest pracownikiem, który po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3) i w związku z tym jej prawo do emerytury pomostowej może być ustalone wyłącznie na podstawie art. 49 tej ustawy.

Podkreślić należy, że w rozpoznawanej sprawie to opłacanie wszystkich składek na zaopatrzenie emerytalne determinowało możliwość przyznania ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego. Dostrzec bowiem należy, że brak opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych we wskazanym okresie uniemożliwia przyjęcie jakoby ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do tego świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy). W ocenie Sądu Apelacyjnego ubezpieczony nie spełnił tej przesłanki, albowiem zatrudnienie ubezpieczonego w okresie po powrocie z wojska okresie od 2 lipca 1975 roku do dnia 23 października 1975 roku jako montera maszyn i urządzeń energetycznych – bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie wymienionym w wykazie A Dziale XIV poz. 25) nie może być uznane za pracę w szczególnych warunkach bądź w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Dostrzec należy, że wykazy prac świadczonych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych zawarte są w załącznikach do tej ustawy. Wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, a to co oznacza, że cech pracy o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach nie mogą posiadać inne prace, chociażby zbliżone rodzajowo, których sposób wykonania i jakość mogły obniżyć się z wiekiem. Sąd Apelacyjny stoi również na stanowisku, że nie można dowolnie przyjmować określonych rodzajów prac do kategorii

prac wykonywanych w szczególnych warunkach i to tylko dlatego, że w ocenie ubezpieczonego praca wymagała przestrzegania przepisów bhp i stosowania środków ochrony indywidualnej.

Również praca w okresie od 2 lipca 1975 roku do 23 października 1978 roku, kiedy ubezpieczony zatrudniony był w Hucie (...) na stanowisku monterza maszyn i urządzeń hutniczych nie może być zaliczona do prac w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Zauważenia wymaga bowiem, że pozycja nr 7 wykazu prac w szczególnych warunkach obejmuje prace murarskie bezpośrednio w piecach hutniczych, odlewniczych, bateriach koksowniczych oraz w piecach do produkcji materiałów ceramicznych, pozycja nr 8 prace bezpośrednio przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła, zaś pozycja nr 15 prace bezpośrednio przy produkcji materiałów formierskich lub izolacyjno-egzotermicznych używanych w odlewnictwie i hutnictwie. W ocenie Sądu Apelacyjnego praca wykonywana przez ubezpieczonego w okresie od dnia 2 lipca 1975 r. do dnia 23 października 1978 r. w żadnej mierze nie jest pracą w rozumieniu przywołanych pozycji.

W tym stanie rzeczy jedynie zatrudnienie ubezpieczonego od dnia 2 maja 1989 r. do dnia 25 września 2008 r. (ponad 10 lat) może zostać uznane za pracę w szczególnych warunkach. W tym okresie ubezpieczony wykonywał pracę na stanowisku marynarza na statkach żeglugi morskiej, a zatem świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w poz. 23 „Prace na statkach żeglugi morskiej” wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Reasumując zdaniem Sądu drugiej instancji, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy przyjąć należało, że ubezpieczony nie wykazał aby spełnił przesłankę legitymowania się według stanu na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. 1 stycznia 2009 roku, okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 4 pkt 2 w zw. z art. 49 ustawy pomostowej i art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, co wyklucza przyznanie prawa do emerytury pomostowej; świadczona przez niego praca w okresie od dnia 2 lipca 1975 r. do dnia 23 października 1978 r. nie była bowiem wykonywaniem pracy w rozumieniu regulacji załącznika 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Przy czym wspomnieć należy, że praca wykonywana przez J. P. niewątpliwie nosiła cechy uciążliwej z uwagi na trudne warunki pracy, jednakże obowiązujące przepisy prawa nie klasyfikują jej jako pracy w szczególnych warunkach. Natomiast po dniu 31 grudnia 2008 r., wobec braku opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, niemożliwym stało się uznanie, że ubezpieczony kontynuował zatrudnienie w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalono odwołania ubezpieczonego.

W punkcie II wyroku Sąd rozstrzygnął o kosztach postępowania, odstępując od obciążania kosztami zastępstwa procesowego.

Zgodnie z treścią przepisu art. 98 kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przy czym, zgodnie z treścią art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego statuują tym samym zasadę, że wprawdzie wynik procesu z reguły decyduje o obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, niemniej nie jest to obowiązek nieograniczony i podlega ocenie z punktu widzenia zasad słuszności. Kodeks nie konkretyzuje pojęcia "wypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 roku, II CZ 210/73, Lex, nr 7366). Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej (por. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 1974 roku, sygn. akt II CZ 223/73, LEX nr 7379). Do wypadków szczególnie uzasadnionych w

rozumieniu art. 102 k.p.c. można także zaliczyć sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu (por. postanowienie SN z dnia 1 września 1973 roku, sygn. akt I CZ 122/73, OSNC 1974/98). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego.

Na kanwie powyższych rozważań stwierdzić należy, że w niniejszej sprawie wystąpiły przesłanki do odstąpienia od obciążania ubezpieczonego kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w oparciu o art. 102 k.p.c. mając na względzie charakter niniejszej sprawy i jej skomplikowaną materię i niejednorodność orzecznictwa, a w szczególności fakt, że przez wiele lat powód wykonywał tę sama pracę. W takiej sytuacji powód mógł być przekonany, że jego roszczenie jest uzasadnione. Obciążanie powoda kosztami procesu strony przeciwnej godziłoby zatem w zasady współzycia społecznego.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w punkcie II sentencji wyroku.

SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk